

Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v tzv. kontaktních a bojových sportech v anglo-americkém a kontinentálně-evropském právním systému

Michal Králík*

I. ÚVOD

Navazující na předchozí, spíše teoretický, příspěvek věnovaný právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy z pohledu sportovních pravidel¹, předkládám čtenáři příspěvek z této oblasti – právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy – věnovaný praktickému pohledu na odpovědnost sportovců za úrazy v tzv. kontaktních a bojových sportech. I přes mnoho odlišných doktrinálních a judikatorních názorů panu-

je jednota v tom, že rozličnost sportovních disciplín a odvětví vyžaduje také diferencovaný přístup z pohledu odpovědnosti sportovců za úrazy způsobené v těchto jednotlivých sportovních odvětvích. Nutností tohoto rozlišení si byla vědoma sportovní právní věda již v první polovině dvacátého století. Základní dělení sportů ve sportovní právní doktríně bylo vytvořeno v Německu v 1. pol. 20. století a zahrnovalo rozdělení sportů na „muž proti muži“ a „muž vedle muže“². Moderní sportovní právní doktrína obvykle vychází z čle-

* Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně a externí pedagog Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci

¹ K tomu srovnej: KRÁLÍK, M.: Právní význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle doktrinálního vývoje, Časopis pro právní vědu a praxi, 2006.

² Autorem tohoto rozdělení „Mann gegen Mann“ a „Mann neben Mann“ byl německý autor A. Vollrath a jeho klasifikace sportů byla ve sportovní právní doktríně velmi rozšířená (k tomu srovnej např.: VOLLRATH, A.: Sportkampferletzungen im Strafrecht, Lipsko, 1931, str. 47). Dále k uvedené klasifikaci srovnej ze starší literatury např.: BECKER, W.: Sportverletzung und Strafrecht,

nění na a) tzv. paralelní druhy sportů (Parallesportarten), pro něž je typický sportovní výkon nespojený s obligatorním tělesným kontaktem s ostatními sportovci, b) kontaktní druhy sportů, charakterizované skutečností, že v jejich rámci dochází k pravidelnému kontaktu s ostatními sportovci, byť na něm není sportovní výkon založen, c) bojové druhy sportů, pro něž je typický základ spočívající v tělesném kontaktu ve vztahu k ostatním sportovcům (Kampfsportarten). Uvedené dělení akceptují v německé doktríně např. J. Fritzscheiler³, M. Fuchs⁴ nebo D. Looschelders.⁵

Přestože i v případě tzv. paralelních druhů sportů dochází k úrazům, převažuje názor, že vzhledem k charakteru uvedených sportovních disciplín je namísto při jejich posuzování vycházet spíše z obecných zásad a principů odpovědnosti.⁶ V rámci tohoto příspěvku je pak věnována pozornost sportovním odvětvím kontaktním a bojovým. S ohledem na šíři problematiky považují za nutné připomenout, že i přes množství faktických údajů a odkazů jde stále pouze o úvod do problematiky, kterou rámuje další příspěvky zpracované v rámci projektu věnovaného právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Celkové množství materiálů ve světovém písemnictví a judikatuře pak umožňují učinit závěr, že v současné době již není v silách jednotlivce mít trvalý komplexní přehled o všech pramenech z této oblasti.

II. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST SPORTOVců ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V TZV. KONTAKTNÍCH A BOJOVÝCH SPORTECH – DE LEGE LATA

Základním bodem diskusí a výměny názorů na právní odpovědnost za zranění způsobená při výkonu sportovní činnosti je otázka přípustného ohrožení, popř. zvýšeného rizika zranění druhé osoby, úpra-

vy těchto nebezpečí a rizik v pravidlech jednotlivých druhů sportu a jejich právní přiřazení. Jinými slovy řečeno: v jaké míře přihlíží rozdělení rizik odpovědnosti ke skutečnosti, že určité druhy sportu jsou spojeny s typickými nebezpečími poranění? Bylo by ovšem chybou se domnívat, že panovala a panuje absolutní jednota o nutnosti privilegovaného přístupu k právnímu hodnocení sportovních úrazů. Již od první poloviny 20. století je výrazný i názorový proud, který hovoří výrazně ve směru právního postihu sportovců za sportovní úrazy.

Již ve 20. letech 20. století významný autor z oblasti sportovní-právní doktríny Giuseppe del Vecchio⁷ výrazně vystoupil pro trestní postih sportovců za zranění, k nimž dojde v průběhu sportovního zápolení. Pod jeho vlivem členové kodifikační komise, profesori Diema a Madia, již v roce 1929 navrhovali, aby do italského trestního zákona byla zařazena úprava, která by všechna tělesná poškození a zranění, k nimž by došlo v průběhu sportovního zápolení, považovala za trestné činy bez jakýchkoliv výjimek odrážejících charakter sportovní činnosti. Tento návrh však byl odmítnut mimo jiné pod vlivem teorie vycházející ještě z práva římského, podle níž jednotlivec má právo „disponovat“ vlastní osobou včetně zásahů do tělesné integrity.⁸ Obdobný pohled jako del Vecchio reprezentoval mimo jiné např. R. Geftter – Wondrich.⁹ G. Penso navrhoval naopak vytvoření zvláštního předpisu, který by stanovil podmínky trestní odpovědnosti za sportovní trestné činy.¹⁰ Např. v doktríně jižní Ameriky se objevil názorový proud, který prosazoval přísné trestání sportovců za způsobené sportovní úrazy bez jakýchkoliv výjimek zohledňujících specifika sportu. Tento pohled byl prezentován především brazilskou doktrínou prostřednictvím Antonia Benta de Farií¹¹ a Boaventury Noqueiry da Silvy.¹² I v současnosti se s tímto trendem můžeme setkat. Jeho zastáncem je např. E. Grayson, který píše: „*Jestliže nějaká osoba úmyslně či z nedbalosti způsobí jiné osobě škodu, aby jí znemožnila se*

Deutsche Justiz, 1938, str. 1720–1722, NÜRCK, S.: Sport und Recht (Die Leibesübungen in Gesetzgebung und Rechtsprechung), Reichsportverlag, Berlin SW 68, 1936, str. 276–278, MLETZKO, K. W.: Die strafrechtliche Behandlung von Körperverletzungen und Tötungen beim Sport, Erlangen, 1935, str. 10–11, MAHLING, G.: Die strafrechtliche Behandlung von Sportverletzungen, Borna – Lipsk, 1940, str. 6–7 nebo BRUNNER, A.: Die Sportverletzung im schweizerischen Strafrecht, Zrich, 1949, str. 16–17. Uvedená klasifikace sportů však nebyla v literatuře jediná. Velmi podrobný a fundovaný rozbor klasifikace sportů ve sportovníprávní literatuře lze nalézt např. v: SZWARC, A. J.: Karnoprawne funkcje regul sportowych, Poznań, 1977, str. 20–46.

³ K tomu srovnej: FRITZSCHEILER, J.: Praxishandbuch Sportrecht, München, 1998, str. 335 a násl.

⁴ K tomu srovnej: FUCHS, M.: Deliktsrecht, 4. vydání, 2003, str. 74 a násl.

⁵ K tomu srovnej: LOOSCHELDERS, D.: Die Haftungsrechtliche Relevanz aussergesetzlicher Verhaltensregel im Sport, Juristische Rundschau, 2000, č. 7, str. 265 a násl.

⁶ K tomu srovnej např.: FUCHS, M.: Deliktsrecht, 4. vydání, 2003, str. 74 a násl.

⁷ DEL VECCHIO, G.: La Criminalità negli „Sports“, Turyn, 1927.

⁸ Ve vztahu ke sportovní-právní teoriím vylučujícím právní odpovědnost za sportovní úrazy se jedná o vyjádření tzv. teorie sportovního rizika.

⁹ K tomu srovnej: GEFTTER-WONDRICH, R.: Imputabilità nella lesioni cagionate in giochi sportivi, Rivista penale, 1927, str. 371 a násl.

¹⁰ K tomu srovnej např.: PENSO, G.: Sul delitto sportivo, Il Pensiero Giuridico Penale, Mesyna, 1929, str. 306–312, též: Sport e delitto, Rivista Italiana di Diritto Penale, 1929, str. 724 a násl.

¹¹ K tomu srovnej BENTO DE FARIA, A.: A criminalidade nos sportes. Arquivo Judiciário (Rio de Janeiro), 1929, str. 159 a 166.

¹² K tomu srovnej např.: NOGUEIRA DA SILVA, B.: Criminalidade no esporte, Rivista Judiciária (Sao Paulo), 1937, str. 243–244.

dostat k míči, pak jsou takové skutky porušením trestního práva. Je jasné, že sportovní funkcionáři neuspěli v pokusu zkrotit v rámci svých sportů toto zlo. Názor, že orgány dohledu nad sportem by měly uzurpovat moc soudů a britského právního řádu, nemůže být podpořen žádným přesvědčivým důkazem. Proč by měli pachatelé, kteří spáchali trestný čin v rámci svého sportu, zůstat nepotrestáni za svou ničemnost.¹³ Graysonovo pojetí je podporováno řadou precedentů, podle kterých není sportoviště soukromým prostorem, do nějž právo nesmí vstoupit. Takové postoje jsou posilovány rčením, že „právo země se nemůže zastavit na pomezí čáře“.¹⁴

Podívejme se nyní na některé významnější názorové proudy a soudní rozhodnutí v civilní a trestní oblasti, které se ve vývojových směrech objevily bez nároku na jejich vyčerpávající výčet – a to ve srovnání dvou velkých právních systémů. Zpravidla se privilegovaný přístup ke sportovním úrazům z hlediska jejich právního hodnocení odráží v tzv. okolnostech vylučujících protiprávnost.

ANGLOAMERICKÝ – ANGLOSASKÝ SYSTÉM

Podívejme se nyní na některé teoreticko–praktické přístupy tohoto právního systému.

a) svolení poškozeného

Obecné pravidlo, jak bylo vysvětleno v případě *Královna proti Brownovi*¹⁵, zní tak, že osoba může svolit k prostému napadení (tj. takovému, které nepůsobí ublížení na zdraví), ale nemůže platně podle práva svolit k užití násilí, které jí způsobí ublížení na zdraví nebo újmu. Existuje však několik výjimek z tohoto pravidla, včetně zranění, která jsou způsobena v průběhu účasti na sportech a hrách dovolených zákonem. Uvedený závěr odráží argumentaci, podle níž za jistých okolností není násilí trestné podle trestního práva. Pokud není způsobeno žádné ublížení na zdraví, souhlas postižené osoby jí zamezuje v tom, aby si „stěžovala“. Nemůže existovat odsouzení za trestný čin prostého napadení, pokud poškozený souhlasil s napadením. Dokonce i tam, kde je násilí způsobeno úmyslně a má za následek ublížení na zdraví, zranění nebo vážné ublížení na zdraví, obžalovaný má nárok na to, aby byl zproštěn obžaloby, pokud bylo zranění předvídatelnou událostí během zákonem dovolené činnosti, které se účastnila osoba, jež byla zraněna.

V praxi to znamená, že svolení poškozeného je

okolností vylučující protiprávnost pouze vzhledem k násilnému činu účastníka sportu, který má za následek ublížení na zdraví nebo větší fyzické zranění tam, kde byl čin nezbytnou a nedílnou součástí hraní hry nebo částí herní kultury příslušného sportu. Souhlas účastníka sportu je obsažen už v pouhé skutečnosti jeho účasti. Má se za to, že svou účastí ve hře každý účastník svolil ke kontaktům, které jsou nezbytnou součástí hraní hry, i pokud mu tyto kontakty způsobují zranění. Konkludentní souhlas pak bude zahrnovat všechny činy, které jsou hře vlastní, jako třeba napadání v hraní rugby, a dokonce i některé běžné se vyskytující případy nečisté hry, jako je postrkování ve fotbale.¹⁶ Souhlas nebude zahrnovat činy, které nejsou nedílnou součástí průběhu hry; jako kousání a „mlácení“ protivníka, ani se nebude vztahovat na činy, které jsou zamýšlené k tomu, aby způsobily zranění, nebo které opravdu z nedbalosti zranění způsobí, například zákrok kolenem nesměřující proti míči. A proto se má za to, že účastníci svolili k užití násilí „takového druhu, o kterém se dá rozumně očekávat, že se při hře přihodí“, ale „musí zde být případy, které překračují hranici toho, kam až hráč dal domněle svolení“.¹⁷

Problémem u sportu je skutečnost, že většinu kontaktů ve skutečnosti účastníci zamýšlejí a nebo předvídají jako nedílnou součást hry. Takové kontakty jsou buď podněcovány nebo schvalovány pravidly hry nebo jsou v souladu s kulturou příslušného sportu. Dále je možno předvídat jistý stupeň zranění jako následek těchto kontaktů kvůli souvislosti, ve které se objevují, zejména v kontaktních sportech. A tak vlastně budou přítomny všechny prvky trestného činu napadení, ale obvykle se bude mít za to, že kontakt je nezbytnou a nedílnou součástí hry a souhlas bude sloužit jako okolnost vylučující protiprávnost. Pravidla hry zde hrají hlavní roli. Pokud dojde k „napadení“ všeobecně uznávanými prostředky hraní hry, buď proto, že je v souladu s pravidly hry nebo je přijímáno jako část způsobu, kterým se hra ve skutečnosti hraje, pak bude souhlas obvykle sloužit jako okolnost vylučující protiprávnost. Jen takové útoky, které nejsou spojené s hraním hry, budou posouzeny jako trestné činy.

A proto, i když hra v souladu s pravidly hry nepředstavuje automaticky překážku pro trestní stíhání, pokud obžalovaný hrál v souladu s pravidly, bude prakticky nemožné dokázat, že zde chyběl souhlas, nebo že zde bylo buď úmyslné nebo nedbalostní překročení hranic takového souhlasu. Například ragbista může mít v úmyslu způsobit bolest nebo zranit pro-

¹³ K tomu srovnej např.: GRAYSON, E., BOND, C.: Making Foul Play a Crime, 1993, Solicitors Journal 693, 16 July.

¹⁴ K tomu srovnej např.: GARDINER, S.: Sport, Money and the Law, in: GARDINER, S. – FELIX, A. – O'LEARY, J. – JAMES, M. – WELCH, R.: Sports Law, Cavendish Publishing Limited, The Glass House, Wharton Street, London, 1998, str. 35.

¹⁵ R v Brown (1993) 2 WLR 556 per Lord Templeman.

¹⁶ K tomu srovnej např.: WILLIAMS: Consent and Public Policy, 1962, Crim LR 74, particularly at p. 80.

¹⁷ K tomu srovnej např.: R v Billingham (1978) Crim LR 553.

tivníka prudkostí útoku. Pokud došlo k ublížení na zdraví nebo vážnějšímu zranění, budou vlastně přítomny všechny prvky trestného činu. Nicméně pokud vezmeme v úvahu, že souhlas ke kontaktu (tj. k souboji samotnému a ne k následnému zranění) je okolností vylučující protiprávnost a že souboj sám o sobě je legitimním prostředkem hraní ragby, není trestní stíhání možností, která by přicházela v úvahu.

b) sebeobrana

Velmi výjimečně může být vhodnou okolností vylučující trestnost sebeobrana u trestní obžaloby, která vznikla na základě případu násilí účastníků sportu. Za podmínek, že bylo zjištěno, že se obžalovaný čestně domníval, že musel použít přiměřené násilí, buď aby zabránil nebo předešel útoku směřujícímu proti němu nebo někomu jinému a opravdu došlo k použití pouze objektivně přiměřené síly, pak bude možno bránit se tímto způsobem.¹⁸ V souvislosti se sportem to bývá připouštěno za možné prakticky pouze tehdy, pokud došlo k incidentu, který nesouvisel se soubojem o míč, například tam, kde byl hráč napaden jiným hráčem a kde jedná ve své obraně. V případě *Královna proti Hardymu*¹⁹, který se týkal skupiny hráčů ragby, byl obžalovaný zproštěn obžaloby za zabití poté, co zabil protivníka jednou ranou. Jeho obhajoba směřující k sebeobraně byla přijata, protože bylo zjištěno, že byl napaden zezadu a udeřen do týla. Jeho rána byla přiměřenou obrannou reakcí ve snaze se vyhnout dalším útokům.

c) nechtěný reflex

V Americe se může obžalovaný obviněný z těžkého ublížení na zdraví snažit uplatňovat okolnost vylučující protiprávnost v podobě „nechtěného reflexu“ nebo „instinktivní reakce“. Možnost použít tuto obhajobu podle amerického trestního práva může do určité míry vysvětlit, proč tak málo případů násilí účastníků se dostalo k trestním soudům v USA. V případě *Stát proti Forbesovi*²⁰, který následoval po rvačce na ledě v profesionálním hokejovém zápase, byl obžalovaný i poškozený poslán na sedm minut na trestnou lavici. Když se vrátili na led, poškozený se přiblížil k obžalovanému zezadu a došlo k slovní potyčce. Obžalovaný

zaútočil čepelí hokejky a udeřil poškozeného do tváře a potom ho opakovaně udeřil do hlavy na ledě. Poškozený utrpěl zlomeninu očního důlku a „vysloužil“ si ve tváři 25 stehů. Obžalovaný tvrdil, že jeho chování bylo instinktivní reakcí založenou na tom, jak byl naučen reagovat na takové incidenty už od té doby, co se učil hrát hokej, a proto zde chyběl úmysl spáchat trestný čin napadení. Tento argument pak stačil k tomu, aby porota nedospěla k společnému stanovisku o vině.

Okolnost vylučující protiprávnost nejlépe analogická v anglickém právu bude automatismus. Automatismus je okolností vylučující absolutně protiprávnost vzhledem k obvinění z trestného činu, pokud lze dokázat, že obžalovaný jednal bez volní kontroly svého jednání.²¹ Vůlí neovládané jednání musí být výsledkem vnější příčiny, jako například otřesu mozku způsobeného v důsledku rány do hlavy, nebo posttraumatické stresové poruchy.²² Avšak v naprosté většině případů včetně většiny, ne-li u všech případů násilí účastníků ve sportu, si obžalovaný zachová dostatečnou kontrolu vůle nad svým jednáním, aby se tato okolnost vylučující odpovědnost nemohla uplatnit.²³ Dále absence dostatečně vnější příčiny chování neovládaného vůlí by asi činila tento důvod obhajoby ještě obtížněji dokazatelným. Je velice nepravděpodobné, že tréninkový režim určitého klubu nebo sportu bude soudy přijat jako dostatečný důvod ke spáchání útoku takovéto povahy.

V civilním právu pak k těmto okolnostem vylučujícím protiprávnost přistupují ještě další skutečnosti, jež se zohledňují při úvaze o hranicích právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.

d) přijetí rizik souvisejících se zápalen hry

Argumentace uvedenou skutečností vychází z předpokladu, že u sportovce se předpokládá, že přijal rizika zranění²⁴ způsobených běžnými nehodami v příslušném sportu, což může zahrnovat chyby v úsudku a selhání sportovní dovednosti, zejména pokud sport vyžaduje, aby se rozhodnutí přijímala a sportovní dovednost uplatňovala při extrémním tělesném vypětí. Tak bylo řečeno v kanadském případě *Agar v Canning*²⁵: „Chování hráče v zápalu hry je instinktivní a neuvážené a nemělo by být posuzováno měřítky, které se uplatňují při slušném společenském

¹⁸ R v Williams (1987) 3 All ER 411.

¹⁹ R v Hardy (1994) Guardian, 27. 7.

²⁰ State v Forbes, unreported (Case 63280 Minn Dist Ct 12. 8. 1975).

²¹ Bratty v A-G for Northern Ireland (1963) AC 386.

²² R v T (1990) Crim LR 256.

²³ A-G's Reference (No 2 of 1992) (1994) QB 91.

²⁴ K tomu srovnej např. případ Clarke v Earl od Dunraven, The Satanita (1897) AC 59 nebo Headcorn Parachute Club Ltd v Pond, QB D Transcript, 11. 1. 1995 (Alliott J).

²⁵ (1965) 54 WWR 302 at 304.

stýku.“ Na tomto základě bylo rozhodnuto v případě *McComiskey v McDermont*²⁶ tak, že povinnost jezdce rallye vůči jeho navigátorovi má být vykonávána s takovou péčí, která se má rozumně požadovat po jezdci, který se ze všech sil snaží vyhrát rallye. Samozřejmě že rozhodnutí přijímaná za takových okolností by se měla posuzovat v souvislosti s tím, že byla učiněna ve stavu „rozčilení a vzrušení“ ze závodu samotného.

e) nepřiměřené jednání

V určitých sportovních odvětvích je hlavním cílem hry uštědřit protivníkovi rány (s nevyhnutelným následkem způsobení zranění určité formy). Jasným příkladem je box. Jednoduše řečeno, za takových okolností anglická doktrína dospívá k závěru, že s ohledem na takové zranění nepřichází v úvahu žádná žaloba, alespoň tam, kde bylo způsobeno ve shodě s pravidly sportu. Má se za to, že soupeř v takovém sportu přijímá taková rizika, o kterých se nedá předpokládat, že si na ně jeho protivník dá pozor. Pokud jednou závodník pravidla překročí, vzniká potenciální možnost žaloby.²⁷

Hlavní smysl koncepce nepřiměřeného jednání spočívá v tom, že čím více závodník překročí pravidla hry, tím je větší pravděpodobnost, že soud rozhodne, že spáchal čin, o němž se nemůže nikdo domnívat, že s nebezpečím jeho spáchání jeho protihráč souhlasil jako s nedílnou součástí hry nebo s jeho kulturou (a že bude shledán odpovědným pro jakékoli zranění způsobené svým jednáním), a že je tím méně pravděpodobné, že se na zranění bude pohlížet, jako by bylo spácháno běžnou nehodou ve hře a jako by v sobě neobsahovalo žádné porušení povinnosti k výkonu přiměřené péče. V souvislosti se sporty, v nichž se soutěží (při kterých může velice rychle dojít k události a rozhodnutí se provádějí v „rozčilení a vzrušení“ ze zápasu), reálné skutečnosti naznačují, že účastník musí jednat ve zcela zjevném porušení pravidel (způsobem, který je promyšlený, bezohledný a alespoň příliš riskantní), dříve než se soudy asi přikloní přisoudit mu odpovědnost za způsobená zranění. A tak profesionální žokej, který byl osklivě zraněn při nehodě, která byla způsobena příhodou během závodu, nebyl schopen prokázat odpovědnost dvou dalších jezdců i přesto, že oba žalovaní byli Jockey klubem shledáni vinnými z bezohledné jízdy. V případě *Caldwell v Maguire*²⁸ soudce Tuckey znovu zdůraznil, že zatímco každý účastník ve sportovním závodě má podle práva povinnost péče vůči svým spoluzávodníkům, rozsah této povin-

nosti prostě je: „vynakládat v průběhu závodu veškerou péči, která je objektivně přiměřená za převažujících okolností k tomu, aby se vyhnul způsobení zranění těmto spoluzávodníkům.“ Mimoto dále zdůraznil, že v souvislosti s koňskými dostihy (nebo jinou podobnou činností spojenou se vzrušením) je práh odpovědnosti ve skutečnosti nevyhnutelně vysoký a neměla by zde existovat: „odpovědnost za chyby v úsudku, přehlédnutí nebo omyly, kterých se může dopustit každý účastník v souvislosti s rychle probíhajícím závodem. Vyžaduje se něco závažnějšího.“

Lze v této souvislosti zmínit případ *Watson & Bradford City AFC v Gray & Huddersfield Town AFC*.²⁹ Gordon Watson se nyní řadí k těm několika málo profesionálním fotbalistům, kteří s úspěchem soudně uplatnili nárok na odškodnění za osobní zranění vzniklé z nedovoleného zákroku. Zvítězil nad Kevinem Grayem a v zastoupení, nad zaměstnavatelem zmíněného, klubem Huddersfield Town v soudním sporu o nárok vzniklý ze zákroku, jenž nesměřoval proti míči, a který vyústil ve dvojitou zlomeninu pravé nohy. Zkouška, kterou soudce procesu Hooper vybral k tomu, aby určila odpovědnost, spočívala v otázce, zda by měl rozumně uvažující profesionální hráč vědět, že existuje značné riziko vážného poranění ze souboje, jenž se odehrál v daném případě. Je zajímavé, že dikce testu soudce Hoopera v těchto pojmech není osvětlena citací dřívější autority a z toho důvodu se jeho úsudku může přikládat malá váha, zejména proto, že ujasnil, že se nezajímal o to, zda je tento test vhodný i pro další případy. Dále je jasné, že zvážil, že tento test vzal v úvahu důležité zásady souhlasu a dobrovolného přijetí rizika. Ačkoliv to nebylo výslovně řečeno, musí se jasně odvodit, že odmítl jakékoli dohady o tom, že by se mělo mít za to, že profesionální hráč, pan Watson, souhlasil s takovým zákrokem nebo přijal riziko zranění s ním související. Případ stojí za zmínku z toho důvodu, že klub pan Watsona, Bradford City, také žádal odškodnění za ztrátu služeb svého obchodního jmění. Svou žalobu koncipoval jako žalobu na nezákonné rušení jejich smlouvy s panem Watsonem. Museli proto především dokázat, že žalovaní věděli o smlouvě (to by jistě bylo zjevné) a že do ní pan Gray záměrně nebo (což je diskutabilní) nedbalostně zasahoval. V tomto případě žaloba neuspěla, jelikož soudce nebyl ochoten uznat, že pan Gray jednal nedbale, ale žaloba nicméně slouží jako varování před možnými právními následky zbrklých zákroků a podobného chování na poli profesionálního sportu.

Dalším případem úspěšné žaloby, tentokrát v sou-

²⁶ (1974) IR 75. Dále srovnej např. *Stratton v Hughes, Cumberland Sporting Car Club Ltd & RAC Motor Sports Association Ltd* (17. 3. 1998, unreported), CA.

²⁷ K tomu srovnej např.: GRIFFITH-JONES D.: Civil liability for on-field conduct, in: Lewis, A. – Taylor, J.: *Sport: Law and Practice*, Butterworths, LexisNexis, 2003, str. 1042.

²⁸ (2001) EWCA Civ 1045.

²⁹ (1998) Times, 26. 11. (Hooper J.).

vislosti s ragbyovým svazem, je kauza *Ramsay Elshafey v Javed Clay*, z roku 2001. Tento případ je zajímavý jen z neoficiálního hlediska, odpovědnost výslovně závisela na tom, které ze dvou soupeřících verzí skutečností byla dána přednost. Rozsudek pak neobsahuje žádný významný právní rozbor.

KONTINENTÁLNÍ PRÁVNÍ SYSTÉM

Podívejme se nyní, jak k uvedenému problému přistupuje kontinentální právní systém. Jeho názory pak prezentujeme především na písemnictví a judikatuře francouzské a německé.

A) Francie

Francouzská doktrína vychází z předpokladu, že zvažováním podstatných náležitostí trestného činu mohou soudy sportovcům zajistit trestní řízení přizpůsobené jejich činnosti. Je ovšem potřeba upřesnit, ve kterých případech je tato právní úprava odůvodnitelná; vychází se z předpokladu, že nelze obecně udělit nějakou „trestní imunitu“ všem sportovcům, ale pouze „zlehčit“ jejich trestní odpovědnost, pokud jsou splněny určité podmínky.³⁰ Samozřejmě nelze stanovit tyto podmínky se stejnou přesností jako v případě, že by je určoval text zákona, nicméně lze konstatovat, že pět podmínek soudy vyžadují a dvě další podmínky nejsou vyžadovány tak výslovně.

Z hlediska obligatorních podmínek se vyžaduje, aby k situaci došlo v průběhu skutečné sportovní činnosti, neboť není žádný důvod uplatňovat shovívavost vůči osobám, které se pod záminkou sportu nebo hry dopouštějí čistě násilných činů.³¹ Dále je třeba, aby trestný čin byl spáchán sportovcem ve vlastním smyslu slova. Např. rozhodčí nepodléhá privilegovanému přístupu, i když je také vystaven psychickému náporu.³² I když to soudy vždy nezdůrazňují, můžeme konstatovat, že tato právní shovívavost platí výhradně pro kontaktní a bojové sporty³³ a hlavně ty, které předpokládají nějaké „střetnutí“ mezi hráči jako samozřejmé, tedy pro box, zápas, fotbal, rugby atd. To je považováno za správné, protože tento typ střetnutí brání tomu, abychom chybu hodnotili přes obvyklé kritérium typické pro jiné činnosti. Dále je třeba, aby k činu došlo během sportovní činnosti. Incidents, ke kterým často dochází o přestávkách fotbalových zápasů, když si ně-

kteří hráči chtějí v šatnách „vyřizovat účty“, už soudy neposuzují s takovou shovívavostí.³⁴

Také se zdá, že shovívavost soudů se vztahuje na sportovce, kteří zachovali pravidla hry. A tak, aniž by soudy byly vázány pravidly, je typické, že téměř všechna soudní rozhodnutí vyslovující se o vině sportovce zdůrazňují, že porušil pravidla hry, že rozhodčí potrestal chybu anebo že chyba unikla jeho pozornosti.³⁵

Ve zmiňovaném rozhodnutí soudu v Toulouse čteme: „Musíme vzít v úvahu, že vystavují-li se hráči rugby dobrovolně riziku zranění způsobeného protihráčem, toto zranění vyplývá z provozování takovéhoho mužného a drsného sportu ve shodě se stanovenými pravidly; a že pokud každé porušení pravidel hry má být normálně potrestáno tak, že rozhodčí udělí výhodu soupeřům, pak uplatnění sankcí a odškodnění podle obecného práva je opodstatnitelné v případě, že chyba zapříčiní abnormální tělesnou újmu některému z hráčů a vznikne z přesně vymezené neopatrnosti nebo nešikovnosti nebo prostě ze záměrné surovosti.“

Ve vztahu ke sporným podmínkám bývá uváděno, že v některých rozsudcích stanovené spojení mezi respektováním pravidel hry a přijetím rizika přivedlo některé autory k názoru, že se shovívavost v soudní praxi vztahuje jenom na případy, které se staly během soutěží. Jsou ovšem rozhodnutí, která odůvodňují shovívavost potřebami sportu, a přesto byla vynesena za okolností, kdy se vůbec nejedná o soutěžení; a to jak v nejnovějších případech, tak i v těch nejstarších. Také se zdá sporná restrikce, která spočívá v omezení shovívavosti soudů v případě, že obětí je jiný sportovec. Ovšem tato podmínka se zdá logická, protože třetí osoby by neměly nést důsledky pravidel toho kterého sportu.

Ale nesmíme zapomenout, že původce události si vždycky oběť nevybírá. Například, pokud usoudíme, že také automobilový závodník má právo na jistou shovívavost z titulu tvrdého sportu, pak mu nemůžeme, pokud je trestně stíhán, udělit nebo odmítnout dobrodiní podle toho, zda jeho auto narazí do soupeře nebo do diváka. Je těžké měnit trestní postih podle toho, kdo je obětí a např. vytýkat závodníkovi, že nerespektoval pravidla silničního provozu ve vztahu ke třetím osobám bez toho, aniž bychom mu toto vytkli ve vztahu k ostatním závodníkům.³⁶ Takže pochopíme, že jeden odvolací soud mohl připomínat potřeby sportu, aby osvobodil závodníka, který i při respektování pra-

³⁰ K tomu srovnej např.: HONORAT, J.: *Le répression des atteintes à l'intégrité corporelle consécutives à l'exercice des sports*: D. S., 1969, chr. 207.

³¹ Cass. crim. 7. 3. 1968: Gaz. Pal. 1968, 1, 319. Zde bylo zdůrazněno, že sportovní aspekty nelze uplatňovat např. při bitce mezi dvěma skupinami mladých lidí, kteří používají praky, aby po sobě stříleli železné skoby.

³² V. Lyon 9. 7. 1985: D. S. 1985, 569.

³³ VITU, A.: *Droit pénal spécial*, t. 2, éd. Cujas, 1982, n. 1782.

³⁴ Cf. Paris 2. 12. 1967: J.C.P. 68, éd. G, II. 15408.

³⁵ Toulouse, 20. 1. 1977: J. C. P. 78, éd. G, II, 18788 nebo Cass. crim. 16. 10. 1984: Bull. crim. n. 303; D. S. 1986.

³⁶ K tomu srovnej např.: VEAUX, D.: *Le droit du sport, les responsabilités*, Paris, 1987, kap. Sport et Loisir, str. 4.

videl soutěže zabil diváka, když ztratil kontrolu nad svým vozem.³⁷

Pro zdůvodnění přizpůsobení svých rozhodnutí zvláštnostem sportovní činnosti se soudy nemohou opírat o žádný zvláštní text. Musí se tedy opírat o základní principy trestního práva a zvláště o rozbor trestného činu na tři složky: právní, mravní a materiální.

1) právní prvek trestného činu – ustanovení trestního zákona jsou stejná pro sportovce i nespportovce. Ovšem i když je zákon stejný pro všechny, určitá ospravedlňující fakta mohou být spíše uplatňována sportovci než jinými obžalovanými.³⁸ Jedná se především o souhlas poškozeného, který do značné míry odpovídá termínu přijetí rizika z občanského práva. Ale obecně vzato souhlas oběti je neúčinný v trestním právu. Proto soudy, které široce užívají teorii přijetí rizika v občanském právu, toto téma téměř vždy odsunují v trestním právu. Je pravda, že pokud již došlo k trestnímu stíhání, „rány“ způsobené oběti přesahují normálně přijímané riziko. Proto většina soudců v trestním řízení raději spojuje relativní imunitu, kterou mají sportovci, s jiným ospravedlňujícím faktorem, postupem nebo povolením ze zákona. Nicméně takové vysvětlení logicky mělo vyústit do úplné imunity. V oblasti sportovní ovšem nikdy soudy nezašly tak daleko. Postoj francouzských soudů pak lze vysvětlit analýzou morálního prvku trestného činu.

2) morální prvek trestného činu – zde bývá uváděno, že posouzení viny umožňuje soudcům přizpůsobit trest potřebám sportu tak, aby sportovcům zajistili toleranci, bez níž by provozování některých sportů nebylo možné. Když byly rány zasazeny zcela evidentně úmyslně, předně může soudce využít široké moci, kterou má, a navrhnout jen lehký trest.³⁹ Tak např. pařížský soud, který nemohl popřít záměr zasadit rány při přerušení zápasu, o poločase, když hráči odcházeli do šaten, usoudil, že původce těchto ran může využít omluvy z důvodu provokace, protože protihráč, kterého udeřil, se krátce předtím „vyznamenal“ na hřišti

brutalitou ve hře i sudím potrestanou.⁴⁰ Častěji jsou činy, které by byly v běžném životě hodnoceny jako záměrné, považovány za nechtěné, pokud se to týká nějakého sportovce. Přesto je kasační soud nekompromisní: zdá se, že se přesně drží základního pravidla, podle kterého je v trestní záležitosti motiv činu bezvýznamný a rozhoduje, že trestný čin je úmyslný, „jedná-li se o záměrný násilný čin, ať už je pohnutka vedoucí k tomuto činu jakákoli, a to dokonce i tehdy, když jeho původce nechtěl způsobit škodu, která z něj vyplývá.“⁴¹ Ovšem ve sportovní záležitosti se neupřednostňují ani tak pohnutky, jako spíše okolnosti činu. V zápalu boje, ve stavu napětí při soutěži, v atmosféře vyvolané rozbourěným publikem je těžké oddělit úmyslný čin od neopatrného.⁴² A pokud jsou na pochybách, soudy jsou přirozeně vedeny k tomu, aby se přiklonily ke kvalifikaci neúmyslného trestného činu, i když jde o poranění a údery. Když jsou chyby méně vážné a evidentně se jedná o neopatrnost nebo nedbalost, soudy zamítají jakoukoli trestní kvalifikaci u sportovců a popírají existenci viny, zvláště tehdy, pokud rozhodčí přímo na místě usoudil, že nedošlo k chování porušujícímu pravidla.⁴²

3) Materiální stránka trestného činu – materiální podstatná náležitost trestného činu méně než předchozí dvě náležitosti dává podnět k využití pravomoci soudce k úvahám a k úpravám. Je vymezena zákonem podle závažnosti újmy způsobené oběti a téměř neumožňuje nějaká „odstínění“ ve prospěch sportovců. Nicméně v těch nejmírnějších případech může soudce odmítnout trestní kvalifikaci, když uplatní, že konflikty bez závažných následků patří k „nepříjemnostem“ sportu a nezaslouží si být nazývány násilnými činy.⁴³

B) Německo

Pro německé sportovněprávní písemnictví a judikaturu je typické výrazné zdůraznění významu sportovních pravidel při úvahách o hranicích odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.⁴⁴ Lze v této souvislosti stručně shrnout, že podmínkou právní odpovědnosti

³⁷ Poitiers 3. 5. 1974: Gaz. Pal. 1974, 2, 784.

³⁸ K tomu srovnej např.: MERLE, R. – VITU, A.: *Traité de droit criminel*, t. 1, 5. éd., 1984, Cujas, n. 399.

³⁹ Cass. crim. 21. 10. 1965: D. S. 1966, 26.

⁴⁰ Paris 2. 12. 1967: J. C. P. 68, éd. G, II, 15408.

⁴¹ K tomu srovnej: LORVELLEC, L.: *Les aspects juridiques de la violence sportive*, Mélanges in l'honneur de Doyen Peirre Bourat, Pedone, 1980, p. 285.

⁴² Paris 23. 2. 1937: Gaz. Pal. 1937, 1, 781.

⁴³ Cf. Trib. pol. Braincon 13. 2. 1962: D. 1962, 484.

⁴⁴ Pro přehlednost čtenáře na tomto místě uvádím velmi stručný přehled pramenů, z nichž lze uvedený problém podrobněji zkoumat – BGHZ 63, 140 = NJW 75, 109; FRITZWEILER, J.: *Praxishandbuch Sportrecht*, München, 1998, str. 335; FUCHS, M.: *Deliktsrecht*, 4. vydání, 2003, str. 74; FUCHS, M.: *Wer muss Schäden aus Sportverletzungen ausgleichen?* Zeitschrift für Sport und Recht, 1999, č. 4, str. 133 a násl.; LOOSCHELDERS, D.: *Die Haftungsrechtliche Relevanz aussergesetzlicher Verhaltensregel im Sport*, Juristische Rundschau, 2000, č. 7, str. 265 a násl.; GRUNSKY: *Zur Haftung von Sportunfällen*, JZ 75, str. 109 a násl.; LAG Köln: *Schadenshaftung eines Fussballspielers*, NJW, 1985, sešit 17, str. 991; LG Bielefeld: *American Football, keine Haftung bei leichtem Regel verstoss*, R + S, 2002, sešit 5, str. 198; OLG Düsseldorf, LSK, 2005, R + S, 2005, str. 435; BGH: *Zum Verschulden eines Fussballspielers bei „gefährlichem Spiel“*, NJW, 1976, sešit 21–22, str. 957; BGH: *Zur Haftung wegen eines Foulspiels beim Basketball*, NJW, 1976, sešit 47, str. 2161.

sportovců za sportovní úrazy je nejen samotné porušení sportovních pravidel, ale v jeho rámci pouze určitý typ porušení sportovního pravidla; jinak řečeno, ani v případě porušení sportovního pravidla, které vedlo ke sportovnímu úrazu, nemusí ještě právní odpovědnost sportovce nastoupit.⁴⁵ Na tomto místě se na německý přístup podívejme poněkud z jiného pohledu, neboť německá doktrína je v dané oblasti velmi pracovaná.

Základním bodem diskuse a výměny názorů na odpovědnost za zranění způsobená při výkonu sportovní činnosti je otázka přípustného ohrožení popř. zvýšeného rizika zranění druhé osoby, úpravy těchto nebezpečí a rizik v pravidlech hry jednotlivých druhů sportu a jejich právní přiřazení. Nebo-li jinými slovy: v jaké míře přihlíží rozdělení rizik odpovědnosti ke skutečnosti, že určité druhy sportu jsou spojeny s typickými nebezpečími poranění? Zatímco literatura při dogmatickém přiřazení těchto aspektů trvá na tradičním pochopení vybudování skutkové podstaty podle § 823 odst. 1 a 2 obč. zák., je odpovědnost sportovců jako i jiné odpovědnosti při sportovních akcích znovu stále více zařazována do systému odpovědnosti za užití kontaktu.⁴⁶ Toto novější pojetí je nutné krátce nastínit kvůli důležitosti pro odpovědnost při zranění způsobeném při výkonu sportovní činnosti. Původní teorie odpovědnosti pro bezprostřední zákroky, legislativní koncepce podle § 823 odst. 1 obč. zák., byla zrušena stávajícím pojetím, vycházejícím z doplněné odpovědnosti pro chování v rozporu se sportovním chováním – soudní koncepce § 823 odst. 1 obč. zák.⁴⁷

Protiprávnost se už podle soudní koncepce neposuzuje zákrokem proti cizímu předmětu právní ochrany podle § 823 odst. 1 obč. zák., ale teprve při provinění proti pravidlům chování, též použitým kontaktům; teprve proviněním se indikuje protiprávnost. Použití kontakty jako takové mohou být posouzeny jednotlivě. Zavinění jako další podmínka odpovědnosti ve vybudování skutkové podstaty podle § 823 odst. 1 obč. zák. je omezena podle soudní koncepce. Viník jedná při zranění způsobeném při výkonu sportovní činnosti nedbale, pokud mohl riziko zranění předpokládat a zabránit mu. Praktické (dogmatické) důsledky pro posouzení odpovědnosti za zranění způsobené při výkonu sportovní činnosti jsou následující: shoda skutkové podstaty jako obecný předmět zákazu (zákonodárna koncepce) se nehodí pro sice nebezpečné, ale zjevně dovolené způsoby chování ve sportu, které vedou k zákrokům –

zraněním. Proto se způsoby chování ve sportu řeší tím, že se protiprávnost posuzuje podle použitého kontaktu (soudní koncepce), neboť sportovní způsoby chování, které jsou zjevně tolerovány, protože jsou v souladu s pravidly, nemohou být protiprávní a nejsou porušením užití kontaktu. To ve výsledku znamená soulad se základním rozhodnutím spolkového soudu, podle kterého se musí se zraněním protihráče (spoluhráče) při dodržení sportovních pravidel počítat.⁴⁸

Německá doktrína zdůrazňuje – při diferenciaci paralelních a bojových druhů sportu – že při vykonávání individuálních druhů sportu se ve sportovním areálu vždy nacházejí spoluhráči, proto obsahují sportovní pravidla nařízení o ohleduplnosti, neboť podle účelu těchto druhů sportu nejsou ohrožení (zranění) všeobecně dovolena. Judikatura stanovila použitý kontakt podle příslušných sportovních pravidel. Jejich porušením se souhlasí se zaviněním, neboť z všeobecného nařízení o ohledu vyplývá také nařízená předvídatelnost a schopnost zabránění. U bojových sportů je všeobecné nařízení o ohleduplnosti oproti individuálním druhům sportů omezeno. Protože je u těchto druhů sportů částečně povolen tělesný kontakt a ohrožení (a také zranění) spoluhráče, a proto ne každé zranění je protiprávní, jsou zde předpisy pro užití kontaktu na základě příslušných sportovních pravidel. Porušením pravidel (protiprávností) se většinou současně nesouhlasí se zaviněním, jako je tomu u individuálních druhů sportů.⁴⁹

III. PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST SPORTOVců ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V TZV. KONTAKTNÍCH A BOJOVÝCH SPORTECH – ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Přestože v obou zmiňovaných právní systémech je zkoumaný problém řešen dlouhodobě a pečlivě, je připouštěno, že zejména ve vztahu k novým bojovým sportům není otázka právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy definitivně vyřešena. Podívejme se nyní velmi stručně (s ohledem na možnosti dané rozsahem článku) na pohled opětovně anglické doktríny.

Právní postavení bojových sportů přináší zvláštní problémy. Vyžaduje, aby zápasení, které by bylo v jiném kontextu považováno za nezákonné, bylo považováno za zákonné a ve veřejném zájmu, pokud se

⁴⁵ V této souvislosti odkazují čtenáře na příspěvek zpracovaný pro časopis Soudní rozhledy, kde je tato rovina podrobně rozebrána jak v rovině doktrinální tak také judikatorní.

⁴⁶ K tomu srovnej např.: Deutsch: Die Mitspielerverletzung im Sport, VersR 1974, str. 1045.

⁴⁷ K tomu srovnej např.: Mertens: Verkehrspflichten und Deliktsrecht, VersR 80, str. 397 a násl. nebo Bürner: Sportstätten-Haftungsrecht, 1985, str. 237 a násl.

⁴⁸ Základem německé judikatury v oblasti odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy je rozsudek BGH (Bundesgerichtshof) ze dne 5. 11. 1974, sp. zn. VI ZR 100/73, který byl uveřejněn s následující právní větou: „Ten, kdo se účastní fotbalu, počítá zásadně se zraněním, kterým se ani při hře v souladu s pravidly nelze vyhnout. Proto předpokladem nároku na náhradu škody vůči protihráči (spoluhráči) je důkaz toho, že tento se nechoval podle pravidel.“

⁴⁹ K tomu srovnej blíže: FRITZWEILER, J.: Praxishandbuch Sportrecht, Mnichov, 1998, str. 335 a násl.

provozuje ve jménu sportu. Nicméně i přes to, že bojové sporty bývají považovány za jistou anomálii, skutečností zůstává, že box a další podle práva vzniklé bojové sporty jsou vyňaty z normální působnosti práva týkající se napadení a souhlasu. Anglická doktrína zdůrazňuje, že potíž, které čelí všechny bojové sporty, včetně boxu, je ta, že neexistuje žádný plně obhájený právní názor, který by vysvětloval, jak a proč jsou vyňaty z běžného působení trestního práva.⁵⁰ V žádném právním sporu totiž nebylo výslovně stanoveno, v části jeho ratio decidendi, že box je zákonem uznaná forma boje, a proto je vyňata z obecného pravidla týkající se souhlasu.

Místo toho je výjimka obsažena v rozhodnutí Sněmovny lordů v případě *Královna proti Coneymu*.⁵¹ V tomto případě soud diskutoval zákonnost profesionálního boxu, aby určil, zda diváci mohou být trestně odpovědní jako účastníci trestného činu napadení, ke kterému došlo během zápasu. Sněmovna lordů rozhodla, že profesionální box byl v rozporu se zákonem, protože jeho protagonisté měli v úmyslu způsobit si navzájem zranění; jejich pěsti, cestou tréninku, se dají přirovnat k nebezpečným zbraním, které nejsou oprávněni používat; zápas o peníze dává vzniknout davům, které páchají výtržností; a zápas o peníze není zápasem ve jménu sportu. Naopak zápas v podobě tréninkového zápasení byl shledán jako zápas v souladu s právem kvůli rostoucím bezpečnostním opatřením, které zápasníci přijímají a regulaci, která je jim ukládána. Existovalo zde také dodržování Pravidel Markýze z Queensbury, užití vycpaných rukavic oproti zápasu s holými klouby, skutečnost, že zápas by měl trvat předem určený počet kol (oproti tomu, kdy jeden ze zápasníků nemůže už dále pokračovat) a fakt, že ho svedli v soukromí jako zkoušku dovednosti než na veřejnosti za odměnu. Z toho důvodu bylo vyvozeno, že moderní box je také zákonnou činností a je vyňata z obecného pravidla o svolení poškozeného.⁵² I přes zdůrazňované slabiny této argumentace je považováno za mimořádně nepravděpodobné, že box a další právem ustavené bojové sporty budou posuzovány soudy jako nezákonné. Spíše by to vyžadovalo, aby byl vydán parlamentní zákon, který prohlásí, že tyto sporty by měly být nezákonné a že ti, kdo je provozují, budou označeni za zločince. Protože Parlament trvale odmítal po dobu minulých 40 let postavit box mimo zákon, jeho zvláštní postavení je zjevně zaručeno.⁵³ Box je proto sport v souladu s právem a zranění způsobená v průběhu účasti na boxu jsou považována za odsouhlasená poškozeným, a proto nejsou trestným činem. Stejně jako v případě jiných kontaktních sportů, bude

trestný čin spáchán pouze tehdy, pokud je zranění způsobeno ranou, ke které došlo mimo pravidla nebo herní kulturu sportu. Například úmyslně zasazené rány pod pás nebo údery do týla by ležely mimo rozsah svolení účastníků, a proto by mohly být trestnými činy.

Případ *Královna proti Coneymu* se zabýval zápasem ze stejného hlediska jako v případě lehkého tréninkového zápasu/boxu, a zápasení může proto být považováno za právem ustavený bojový sport, který spadá pod stejnou výjimku z obecného pravidla o svolení poškozeného. Nicméně status ostatních bojových sportů, zejména různé kodexy bojových umění a omezená pravidla boje, je méně jasný. Hlavní potíží je zde nedostatek jakékoli definice zákonem ustaveného bojového sportu nebo mechanismu mimo soudní soustavu pro rozhodování této otázky. Nicméně je nepravděpodobné, že trestní stíhání bude zahájeno za každý čin, který byl proveden jako část sportu, který byl uznán organizací UK Sport nebo jednou ze čtyř oblastních sportovních rad. Takové sporty, například judo, mohou vytvořit blízkou analogii s boxem a zápasením. Mají všeobecně přijímaný, kodifikovaný systém pravidel, který je spravován k tomu oprávněným řídicím orgánem, na nějž dohlíží kvalifikovaní rozhodčí, s dostatečnými zárukami proti zranění na místě a odpovídajícím lékařským zajištěním dostupným po zápase. Uznání takových sportů státem a společnostmi a jejich zahrnutí do Olympijského programu by se nepochybně mělo dočkat toho, že budou zahrnuty do rozsahu výjimky, která je propůjčena boxu.

Jiné modernější, hybridní formy zápasu, jako kick box nebo některé různé formy zápasů s omezenými pravidly, budou mít potíže, aby se vešly do výjimky platící pro box. Postrádají nezbytný stupeň organizace na úrovni řídicího orgánu, soudržnost a logičnost svých pravidel a odpovídající lékařské vybavení při samotném zápase. Mnohem více se podobají profesionálnímu zápasu než boxování a zápasení. Dokud nebude určen způsob uznání, budou se tyto sporty stále pohybovat na periférii práva. Bez působení výjimky, která je udělena boxu, by byly všechny takové zápasy považovány za ležící mimo oblast veřejného zájmu, a proto za nelegální, a tak více podobné pouličnímu zápasu. To by ponechalo zápasníky vystavené nebezpečí obvinění z útoku a kohokoli jiného, kdo je ve spojení se zápasem, jako pořadatel, trenér a dav, by to činilo potenciálně odpovědným jako účastníka nezákonného útoku spáchaného samotnými protagonisty. Nicméně bez trestního oznámení od identifikovatelného poškozeného, je úspěšné trestní řízení nepravděpodobné. Několik takových zápasů se v minulých letech odehrálo s jis-

⁵⁰ Tento problém není ovšem nikterak nový, výslovně na něj poukazyval již před více než čtyřiceti lety polský autor J. SAWICKI; k tomu srovnej: SAWICKI, J.: Lidé a paragrafy, Orbis, Praha, 1963, str. 201.

⁵¹ (1882), 8 QBD 534.

⁵² R v Brown (1993) 2 WLR 556 per Lord Templeman.

⁵³ K tomu srovnej: GARDINER, S.: Sports Law, 2. vydání, 2001, Cavendish, pp 685–692.

tou doprovodnou kontroverzí, ale, alespoň doposud, bez zapojení policie.⁵⁴

IV. ZÁVĚR

Ve dvou stručných příspěvcích jsem se snažil, aby i čtenář Časopisu pro právní vědu a praxi byl seznámen s oblastí práva, která v českých podmínkách byla dlouhodobě opomíjena, ačkoliv v evropském a světovém kontextu je jí věnována trvalá, záměrná a dlouho-

dobá pozornost. S ohledem na rozsah a složitost zkoumaného problému se jedná toliko o vstup do problematiky; měl-li by čtenář zájem seznámit se s dalšími otázkami právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy, lze mu doporučit další materiály zpracované v rámci projektu o právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.⁵⁵ Podařilo-li se mi však u čtenáře vyvolat přesvědčení, že i oblast sportu si zaslouží pozornost práva, je cíl zpracovaných příspěvků nepochybně splněn a čas strávený psaním výše uvedených stran nebyl časem zbytečným.

⁵⁴ Blíže k anglické doktríně v daném směru srovnej např.: JAMES, M.: Sports Participation and the Criminal Law, in: LEWIS, A. – TAYLOR, J.: Sport: Law and Practice, Butterworths, LexisNexis, 2003, str. 1091.

⁵⁵ K tomu srovnej zejména: KRÁLÍK, M.: Právní odpovědnost sportovce za sportovní úrazy (historická východiska a přístupy legislativy – úvod do problematiky) – zpracován pro časopis Jurisprudence; KRÁLÍK, M.: Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zahraniční a tuzemské soudní praxe (úvod do problematiky) – zpracován pro časopis Jurisprudence; KRÁLÍK, M.: Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (teoretický úvod do problematiky) – zpracován pro časopis Právní rozhledy; KRÁLÍK, M.: Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální úvod do problematiky) – zpracován pro časopis Trestní právo; KRÁLÍK, M.: Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky) – zpracován pro časopis Trestněprávní revue; KRÁLÍK, M.: Sport a právo – několik reflexí k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy z pohledu moderní civilně-právní dogmatiky – zpracován pro časopis Právní forum; KRÁLÍK, M.: Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v současné judikatuře Nejvyššího soudu České republiky a české právní doktríně – zpracován pro časopis Justičná revue (Slovenská republika); KRÁLÍK, M.: Vývojové trendy v oblasti právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (vybrané otázky) – zpracován pro časopis Právní rádce; KRÁLÍK, M.: Právní význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle doktrinálního vývoje – zpracován pro časopis Časopis pro právní vědu a praxi; KRÁLÍK, M.: Úvod k otázkám právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy – zpracován pro časopis Právník; KRÁLÍK, M.: Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. století zpracován pro časopis Soudní rozhledy; KRÁLÍK, M.: Komparativní pohled soudobé právní doktríny a soudní praxe na právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (vybrané otázky), zpracován pro časopis Bulletin advokacie; KRÁLÍK, M.: K právní odpovědnosti lyžařů za úrazy na lyžařských drahách, pro časopis Bulletin advokacie, zpracován pro časopis Bulletin advokacie; KRÁLÍK, M.: Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle současného světového vývoje (komparativní pohled soudobé právní doktríny a judikatury na právní odpovědnost sportovců za úrazy způsobené při výkonu sportovní činnosti) zpracován pro časopis Justičná revue; KRÁLÍK, M.: Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. století, zpracován pro časopis Soudní rozhledy.